

موضوع:

رویکردهای ناظر به جایگاه مخاطب در پیام رسانی از منظر قرآن کریم

(با تمرکز بر آیات قرآنی مشتمل بر درخواست مخاطب)

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد رشته ارتباطات اجتماعی

استاد راهنما:

دکتر محسن الویری

استاد مشاور:

دکتر کریم خان محمدی

دانشجو:

قاسم کرباسیان

زمستان ۱۳۹۱

چکیده پژوهش

جایگاه مخاطب در پیام‌رسانی، از جمله مسائل محل بحث و اساسی در عرصه مطالعات مربوط به ارتباطات و رسانه بوده که منجر به شکل‌گیری رویکردهای مختلفی در این رابطه شده است. رویکرد خواسته محور و رویکرد مصلحت محور از جمله عمده رویکردهای مطرح در این زمینه می‌باشند.

این پژوهش با هدف هموارسازی مسیر تحقق الگوی ارتباطات اسلامی و همچنین کمک به رسانه‌های اسلامی برای اتخاذ رویکردی مناسب در عرصه پیام‌رسانی، کوشیده است تا این دو رویکرد مطرح را به قرآن کریم عرضه نماید و با استنتاج این کتاب آسمانی، دیدگاه آن را در مورد این دو رویکرد جویا شود. این پژوهش با استفاده از روش اسنادی به مطالعه حول این موضوع پرداخته و سعی کرده تا به بررسی و مطالعه آیاتی از قرآن کریم که مشتمل بر درخواست مخاطبین در حوزه پیام‌رسانی هستند و به نوعی، طلب و درخواست مخاطبین برای دریافت نوع خاصی از پیام را مطرح کرده‌اند، پردازد و این آیات را از نظر توجه یا عدم توجه به خواسته مطرح شده از سوی مخاطبین، بررسی نماید و با معیار قرار دادن نتیجه این بررسی، صحت و سقم هر یک از رویکردها را به دست آورد.

نتیجه‌ای که در جریان این فرایند پژوهشی به دست آمد حاکی از این بود که در فرهنگ قرآنی، مصلحت مخاطب در عرصه پیام‌رسانی پایه و محور بوده و خواسته مخاطب نیز در صورت همخوانی و همسو بودن با مصلحت، مورد توجه است؛ همچنان که مخاطب و اقتضائات مرتبط به وی نیز در عرصه پیام‌رسانی و تولید پیام مورد توجه قرار می‌گیرند. بنابراین می‌توان چنین گفت که در این رویکرد شاهد نوعی دو سویگی در مورد جهت ارتباط بین فرستنده و مخاطب هستیم. بر این اساس می‌توان گفت هیچ کدام از دو رویکرد خواسته محور و مصلحت محور مورد تأیید کامل قرآن کریم نبوده و هیچ یک از آنها با فرهنگ قرآنی سازگاری کامل ندارند.

کلید واژه‌ها: مخاطب، پیام، پیام‌رسانی، رویکرد مصلحت محور، رویکرد خواسته محور.

Error! Bookmark not defined.	فصل اول : کلیات تحقیق
Error! Bookmark not defined.	۱-۱- طرح مساله
Error! Bookmark not defined.	۱-۲- ضرورت و اهمیت تحقیق
Error! Bookmark not defined.	۱-۳- اهداف تحقیق
Error! Bookmark not defined.	۱-۴- سوالات تحقیق
Error! Bookmark not defined.	۱-۴-۱- سوال اصلی
Error! Bookmark not defined.	۱-۴-۲- سوالات فرعی
Error! Bookmark not defined.	۱-۵- فرضیات تحقیق
Error! Bookmark not defined.	۱-۶- تعریف مفاهیم
Error! Bookmark not defined.	مخاطب
Error! Bookmark not defined.	پیام
Error! Bookmark not defined.	رویکرد مصلحت محور
Error! Bookmark not defined.	رویکرد خواسته محور
Error! Bookmark not defined.	فصل دوم: مبانی نظری تحقیق
Error! Bookmark not defined.	۲-۱- بررسی تحقیقات پیشین
Error! Bookmark not defined.	۲-۱-۱- تحقیقات راجع به موضوع پژوهش
Error! Bookmark not defined.	۲-۱-۱-۱- فهرست کتب
Error! Bookmark not defined.	۲-۱-۱-۲- فهرست مقالات
Error! Bookmark not defined.	۲-۱-۲- تحقیقات راجع به نظریه‌های مربوط به موضوع تحقیق
Error! Bookmark not defined.	defined.
Error! Bookmark not defined.	۲-۱-۲-۱- فهرست کتب
Error! Bookmark not defined.	۲-۱-۲-۲- فهرست مقالات
Error! Bookmark not defined.	۲-۲- نظریه‌های مربوط به موضوع تحقیق

- ۱- نظریه اقتدارگرا..... **Error! Bookmark not defined.**
- ۲- نظریه رسانه‌های آزاد یا لیبرالی رسانه‌ها **Error! Bookmark not defined.**
- ۳- نظریه مسئولیت اجتماعی یا آزادی محدود رسانه‌ها..... **Error! Bookmark not defined.**
- ۴- نظریه رسانه‌های شوروی..... **Error! Bookmark not defined.**
- ۵- نظریه رسانه‌های توسعه گرا..... **Error! Bookmark not defined.**
- ۶- نظریه رسانه‌های دموکراتیک یا مردم سالار مشارکتی..... **Error! Bookmark not defined.**
- ۲-۳- تبیین رویکردهای ناظر به جایگاه مخاطب..... **Error! Bookmark not defined.**
- ۲-۳-۱- رویکرد مصلحت محور..... **Error! Bookmark not defined.**
- مفهوم شناسی مصلحت..... **Error! Bookmark not defined.**
- الف- مصلحت از منظر رویکرد اسلامی..... **Error! Bookmark not defined.**
- ب- مصلحت از منظر رویکرد غربی..... **Error! Bookmark not defined.**
- تشریح رویکرد مصلحت محور..... **Error! Bookmark not defined.**
- ۲-۳-۲- رویکرد خواسته محور..... **Error! Bookmark not defined.**
- مفهوم شناسی نیاز..... **Error! Bookmark not defined.**
- مفهوم شناسی میل..... **Error! Bookmark not defined.**
- تشریح رویکرد خواسته محور..... **Error! Bookmark not defined.**
- فصل سوم: روش تحقیق**..... **Error! Bookmark not defined.**
- ۳-۱- نوع پژوهش و روش اجرائی آن..... **Error! Bookmark not defined.**
- ۳-۲- روش گردآوری اطلاعات..... **Error! Bookmark not defined.**
- ۳-۳- روش تحلیل داده ها..... **Error! Bookmark not defined.**
- فصل چهارم : یافته‌های تحقیق**..... **Error! Bookmark not defined.**
- ۴-۱- آیات ناظر به درخواست محتوا..... **Error! Bookmark not defined.**
- ۴-۱-۱- آیات مشتمل بر ماده سؤال..... **Error! Bookmark not defined.**
- ۴-۱-۱-۱- آیات ناظر به موضوع قیامت..... **Error! Bookmark not defined.**
- ۴-۱-۱-۲- آیات ناظر به سائر موضوعات..... **Error! Bookmark not defined.**

Error! Bookmark not defined. ۴-۱-۲ آیات غیر مشتمل بر ماده سؤال

Error! Bookmark not defined. ۴-۱-۲-۱ آیات مشتمل بر ظرف زمان

Error! Bookmark not defined. ۴-۱-۲-۲ آیات مشتمل بر ماده قول

Error! Bookmark not defined. ۴-۲ آیات ناظر به درخواست شکل خاص

Error! Bookmark not defined. **فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادها**

Error! Bookmark not defined. ۵-۱ نتیجه گیری

Error! Bookmark not defined. ۵-۲ پیشنهادها

Error! Bookmark not defined. ۵-۳ زمینه پژوهشهای بعدی

Error! Bookmark not defined. فهرست منابع و مآخذ